

Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 16.4.2024

asia: hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 13/2024 vp)

Seija Ilmakunnas
Työelämäprofessori
Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu

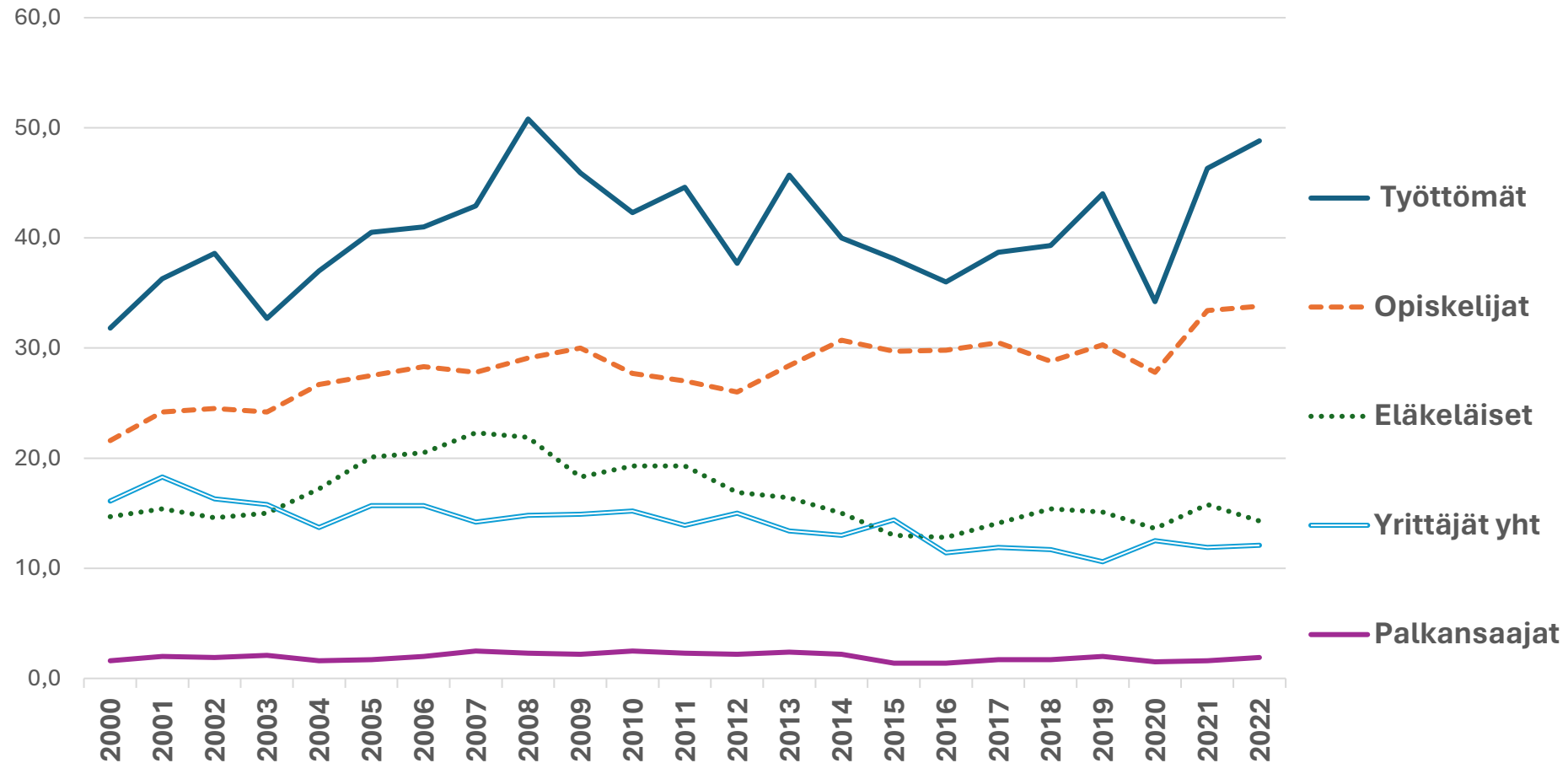
Työllisyysvaikutusten epävarmuudet vaikeuttavat julkisen talouden sopeutustarpeen arviointia

- Työttömyysturvan muutosten tavoitevaikutus sopeutuksessa on huomattavan suuri
 - yhteensä 1,7 mrd euroa (suorat leikkaukset 0,6 mrd + tavoiteltu työllisyysvaikutus 1,1 mrd)
 - vrt. työttömyysturvan menot vuonna 2023 3,8 mrd euroa
- Ansioturvan porrastuksen vaikutusarvio alentunut 12 800 henkilöön (aik. 15 800)
 - perustelut? (ns. ristikkäisvaikutukset huomioitu jo aiemmin)
 - laskelmissa vuoden 2022 ansiopäivärahan saajat, uudemmilla 2023 pohjaluvuilla laskelma antaisi 12 300
- Ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luopumisen vaikutusarvio kasvanut 4 500 henkilöön (aiempi 3 900)
 - taustalla velvoitetyön lakkauttamisen työllisyysvaikutus 3 500
 - luvussa ei ole huomioitu kuntien työllistämisvelvoitteen poistosta seuraavaa julkisen työllistämisen laskua
 - samanaikaisesti vaikuttavat eläkeikärajojen nostot ja lisäpäivien poistot vaikeuttavat arviointia
 - vaikutukset arvioitu suhteessa hallituskauden alussa voimaan olleeseen lainsäädäntöön –ristikkäisvaikutukset?
- Vaikutusarviot on laadittu ”keskipitkän aikavälin rakenteellisenä työllisyytenä” ja vuosikymmenen lopun tasossa
 - Selventää laskelmien tulkintaa, mutta hallituskauden aikana realisoituvat vaikutukset poikkeavat tästä (suhdannetilanne, aikajänne)- tulkintavaikeudet
- Yleisemmin: varovaisuusperiaate vaikutusarvioinneissa on perusteltu käytettäessä työllisyys- ja kasvupaketteja julkisen talouden sopeutusohjelmien osina

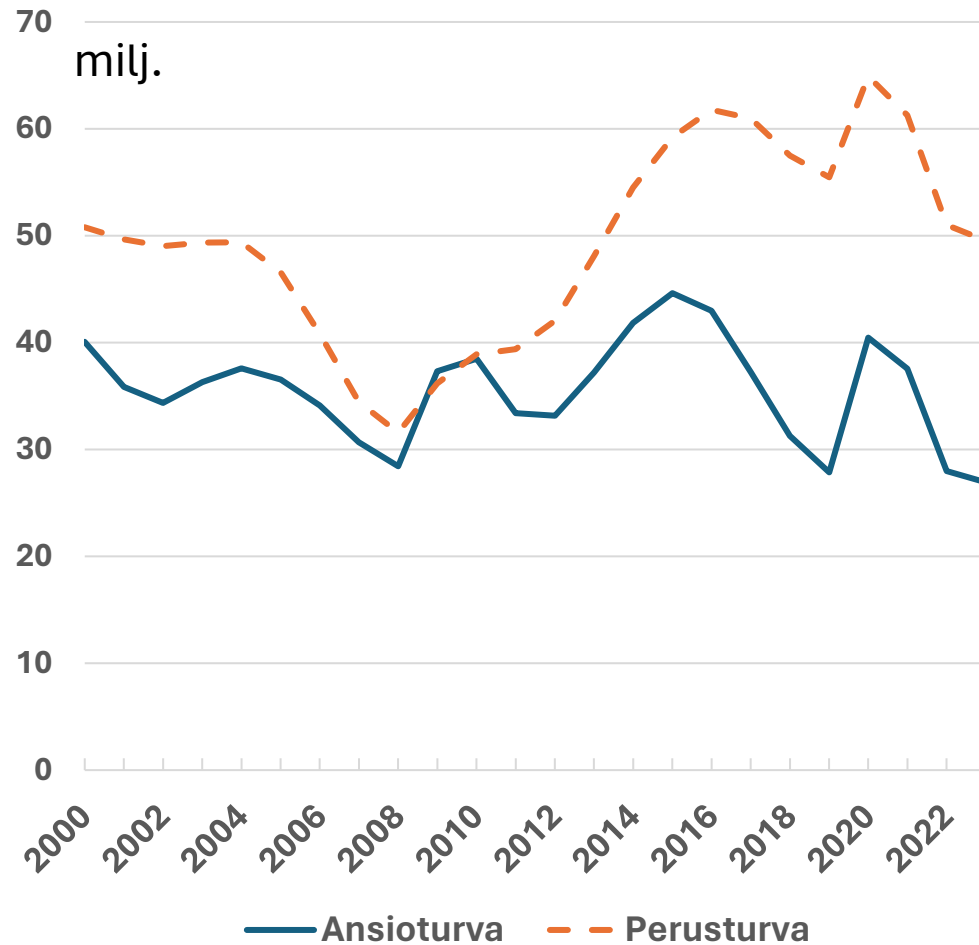
Työttömyysturvaan tehtävien muutosten mittaluokka edellyttää vaikutusarviointia koko työttömyysturvajärjestelmän kannalta

- Työttömyysturva on tärkeä osa kansalaisten toimeentuloturvaa ja suojautumista tuloriskeiltä
 - taloudellinen perusta pohjoismaisen hyvinvointimallin keskeisenä osana, yritysten kilpailukyvyistä huolehtimisen rinnalla
 - tuloriskejä vaimentava järjestelmä tukee työntekijöiden muutosvalmiutta
- Järjestelmän kyky vastata muutosturvan kysyntään on jo lähtökohtaisesti aiempaa alempi ja hallituskauden muutokset merkitsevät merkittäviä heikennyksiä sosiaalisen turvan tasoon ja riskinkantoon
- Lähtökohdat:
 - työttömien pienituloisuusaste on selvästi korkein (noin 50 %) eri sosio-ekonomisista ryhmistä
 - ansioturvaa saavien osuus on enää runsas kolmannes kaikista korvatuista työttömyyspäivistä
 - ansioturvan taso on vaatimaton pohjoismaisessa vertailussa

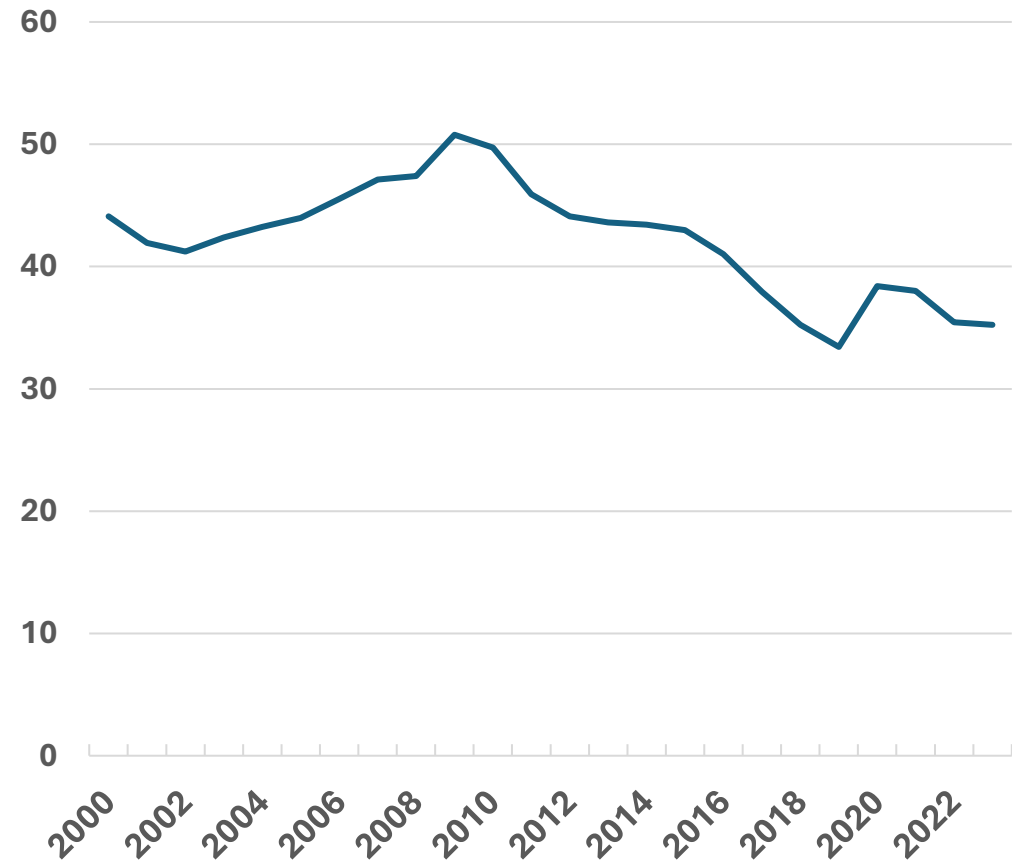
Pienituloisuusasteet (%) sosio-ekonomisen aseman mukaan 2000 -2022

Ansioturva- ja perusturvapäivät

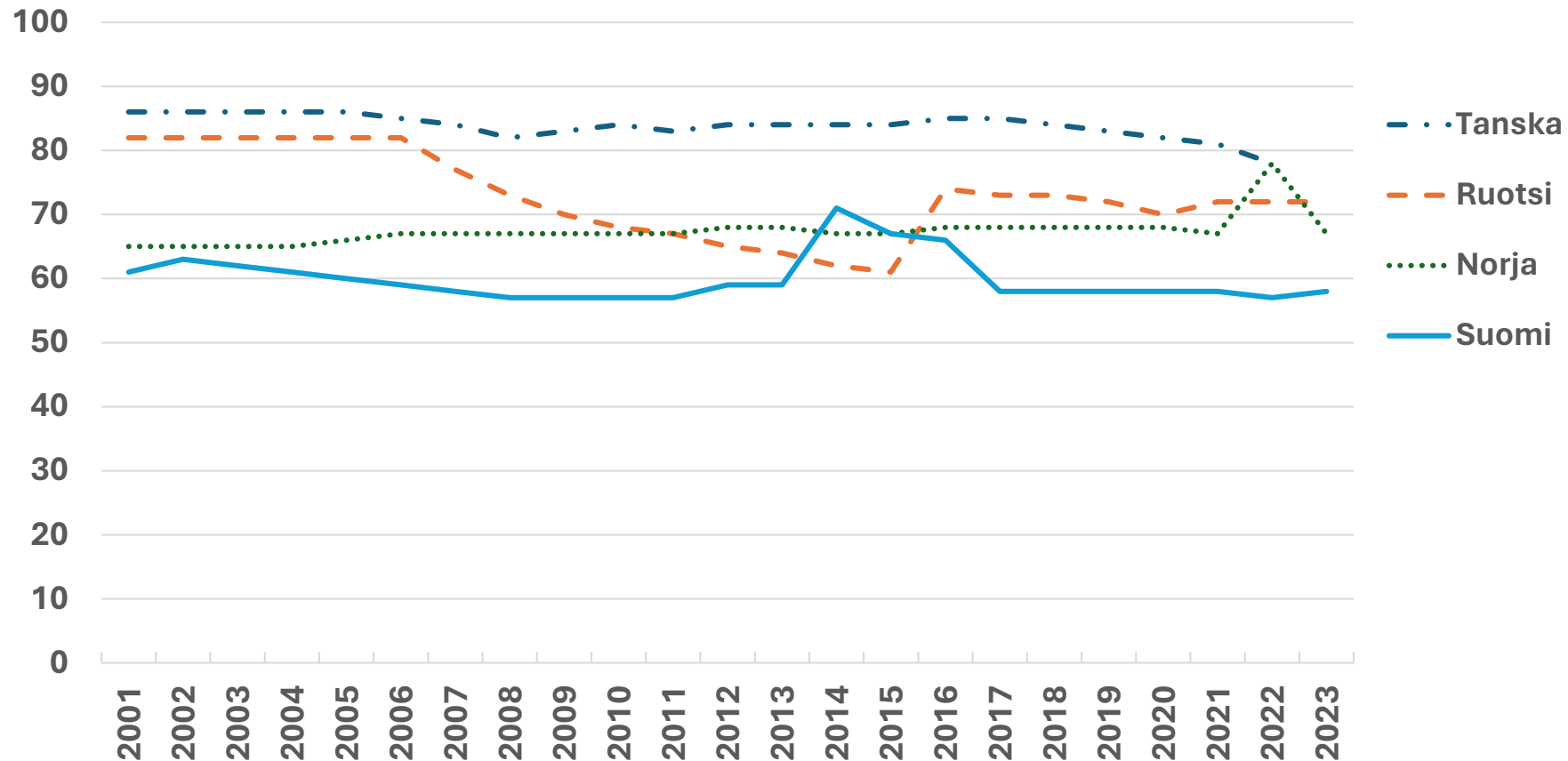

Ansioturvapäivien osuus kaikista (%)

Lähde: Kela, Työttömyysetuuksien saajat ja maksetut etuudet

Työttömyysturvan korvausasteet (etuus/aiempi palkka, %) verojen jälkeen Pohjoismaissa 2001 - 2023

Lähde: OECD-tietokanta (yksin elävä työtön, palkka 67 % keskipalkasta, työttömyyden kesto 2 kk)

Kiitos!